Ölümünün 233. yıldönümünde Dr. Marat – Akif Akalın

Fransız Devrimi'nin en önemli figürlerinden biri olan Marat, çağdaşı birçok aydın gibi çok yönlü bir insandı. Hekim, fizikçi, gazeteci ve politikacı Marat, 50 yıllık kısa ömrüne çok şey sığdırdı. Marat'ın yaşam öyküsünde *toplumcu tıp düşüncesinin nüvelerine* de rastladık. Marat'ın düşünceleri 1840'lı yıllarda toplumcu tıbbın kurucuları Friedrich Engels ve Rudolf Virchow'a, daha sonra 1871 Paris Komünü deneyiminde sağlık hizmetlerinin örgütlenmesine ışık tutacaktı. Marat'ın "*sağlığın sosyal belirleyicilerine*" vurgusu, Sovyetler Birliği'nde toplumcu bir sağlık hizmeti örgütleyen Semaşko ve arkadaşlarına esin kaynağı oldu.

DEVRİM ÖNCESİ MARAT

Dr. Jean-Paul Marat, 24 Mayıs 1743'te Boudry, İsviçre'de doğdu. Tıp ve doğa bilimleri üzerine eğitimini Toulouse, Bordeaux ve Paris'te, daha sonra İngiltere ve İskoçya'da sürdürdü. 1765'te İskoçya St. Andrews Üniversitesi tarafından tıp doktoru unvanı verildi.

Londra'da saygın bir hekim olarak çalıştı. Birçok tıbbi bilimsel yazı yayınladı. 1774 yılında *İngiltere Özgür Masonlar Büyük Locası* üyesi oldu. 1774'te İngilizce olarak *Köleliğin Zincirleri* başlıklı sosyal ve politik bir polemik yayımladı.

Dr. Marat *Köleliğin Zincirleri*'nde "*yöneticiler halka koruma ve güvenlik vaat ederek özgürlüklerini ellerinden alırlar*" diyordu. O halde devlet eliyle kurulacak bir düzen, halkın bilinçli ve örgütlü baskısı altında olmalıydı. Devlet, vatandaşların açlık ve sefaletten korunmasından sorumluydu ve bu sorumluluğunu zenginlerin mülkiyeti üzerinde bir sınırlama yaparak yerine getirmeliydi. Marat bunu, yoksullar ve işçiler için "*hayatta kalma mücadelesi*" olarak görüyor ve devlet aygıtının halkın çıkarları doğrultusunda "*şiddet kullanılarak*" dönüştürülmesini talep ediyordu.

18. yüzyıl İngiliz ve Fransız aydınlanma felsefesinden güçlü bir şekilde etkilenen Dr. Marat bu kitabında, toplumsal sorunların nedeni olarak prenslerin hükumeti kötüye kullanmalarını görüyor ve halkın özgür bir parlamenter sistem aracılığıyla köleliğin zincirlerinden kurtarılmasını talep ediyordu. Ayrıca bir seçim broşürü yayınlayarak İngiliz siyasetinde aktif rol aldı.

34 yaşında, yüksek soyluların önde gelen üyelerinden biri olan Comte d'Artois'nın saray hekimi olarak Paris'e döndü. Bu görevi beş veya altı yıl daha sürdürdü, sonrasında bu bağımlılık durumundan kurtulmaktan memnuniyet duyduğunu ifade etti. Bu süre zarfında elektrik, optiğin temel soruları ve ışık üzerine bir dizi sansasyonel yazı yayınladı. Isaac Newton'un Optik adlı eserini Fransızcaya çevirdi ve Newton'un renk teorisine saldırdı (daha sonra Marat'ın görüşünü onaylayan Goethe de aynı şeyi yaptı).

Yıllarca bilim akademilerinin kötülüğüne karşı mücadele etmek zorunda kaldı, bu da onu oldukça kızdırdı. İspanya'da kurulacak bir bilim akademisinin başına atanması entrikalar yüzünden engellendi. Önemli bilimsel faaliyetlerine ve kapsamlı yazışmalarına ek olarak, Devrim yıllarında bile ihmal etmediği bu yazışmaların yanı sıra, geniş görüş yelpazesini gösteren ciddi bir siyasi eser olan *Ceza Mevzuatı Planı*'nı da yayınladı.

Bu eserde hem çağının kaba materyalizmine, hem de ateizme karşı çıkıyor, ancak halk için daha fazla özgürlük talep ediyor ve prenslerin tiranlığına karşı bir ayaklanmayı ve inanç özgürlüğünü savunuyordu. Toplumun işsizlere bakma yükümlülüğünü ve zorunlu çalışma ile kamusal işyerlerinin kurulmasını (açlık ve sıkıntı nedeniyle hırsızlık yapanlar, hiçbir cezaya çarptırılmamalı, devletin işyerlerinde iş verilmelidir) savundu.

DEVRİMCİ MARAT

Devrimin ilk çağrısı Dr. Marat'ın hayatında bir dönüm noktası oldu. Bu çağrı, Genel Meclis'in toplanması çağrısıydı. Zaten son birkaç yıldır Fransa'daki koşulları, mutlakiyetçiliğin sorumsuzluğunu, ulusun borç yükünü, sanayinin çöküşünü, sarayın, soyluların ve kilisenin tüm işçiler pahasına yaptığı sınırsız savurganlığı umutsuzca izliyordu.

Dr. Marat, 1789'un başlarında, Genel Meclis seçimleri hakkında kapsamlı bir broşür yazdı: *Vatana Armağan* (Offrande a la patrie). Dr. Marat'ın yazılarının ayırt edici özelliği olan açık ve büyüleyici üslupla kaleme alınan bu eser, "üçüncü sınıfı", sosyal yapısının heterojenliğine rağmen, tek tip ve kapsamlı reformlar yapmaya teşvik etmeyi amaçlıyordu.

"*Genel Meclis, ulusun egemenliğini yeni bir Anayasada tesis etmelidir. Bakanların sorumlu olacağı kalıcı bir parlamento komitesi kurulmalıdır. Basın ve örgütlenme özgürlüğü, mühürlü mektupların kaldırılması (Fransa'da krallık döneminde kralın doğrudan imzasıyla ve özel mühürle gönderilen tutuklama veya sürgün emirleridir. Bu emirler kişilerin* ***yargılanmadan*** *hapse atılmasına imkan veriyordu. Kişiler bu* ***keyfi kararlara*** *karşı hiçbir hukuki hak arayamıyordu), ceza hukukunda köklü bir reform, gelir ve sermaye üzerinden kademeli vergilendirme - bunların hepsi gereklidir*".

Bu kitabını yazana kadar çağının birçok insanı gibi *kuramsal* bir reformcu olan Marat, kralın sadık bir destekçisiydi. Ancak şimdi olayların gidişatının etkisiyle, artık hiçbir şekilde "oyunbazlık" veya "radikal söylemle" kandırılamayacak pratik bir devrimciye dönüştü.

Dr. Marat'ın Fransız Devrimi'ndeki rolünü özetlemeye çalışmak, aynı zamanda Fransız Devrimi'nin gelişimine ve doruk noktasına, yani Jakobenlerin otoritesinin kurulmasına, "üçüncü sınıfın" geniş kesimlerinin bakış açısından ışık tutmayı da içerir.

Dr. Marat, *Vatana Armağan* adlı eserinden sadece iki ay sonra, çok daha keskin bir üslupla ek bir broşür yayınladı. "Üçüncü sınıfa" hitaben yaptığı konuşmalarda, sadece hükumetin suçlarını kınamakla kalmıyor, aynı zamanda Genel Meclis'in toplanma biçimini ve üyeliğinin niteliğini de sert bir şekilde eleştiriyordu.

1789 yılının başlarında Paris'te geniş bir kitle hareketi başlamıştı. Mali ve ticari burjuvazinin, fabrika sahiplerinin, lonca ustalarının ve entelektüellerin belirli kesimlerinin, 16. Louis'nin yıkıcı otokrasisine ve saray soylularına karşı muhalefeti, köylü ayaklanmalarının yankılarıyla birlikte, Paris'in büyük kitleleri üzerinde, zanaatkarlar, küçük tüccarlar, çıraklar, ücretli işçiler, ev hizmetlileri, işsizler üzerinde kışkırtıcı bir etki yaratmıştı.

Bu sınıfların çıkarları hiçbir şekilde örtüşmese de, yine de ortak bir taleple birleşmişlerdi: Ulusal Meclis'te temsil edilmek ve böylece şikayetlerini dile getirme fırsatına sahip olmak. Çünkü hepsi kurucu organda temsil edilmekten dışlanmıştı. Dahası, genel ekonomik çöküşten ve yüksek yaşam maliyetinden en çok etkilenenler bu sınıflardı.

Düşük ücretli işçiler ve çıraklar arasında, kendilerini acımasızca sömüren "saygın vatandaşlara" (burjuvazi) karşı belirsiz bir direniş başlamıştı. Bu muhalefet, Genel Meclis'e hitaben yazılan ve "Biz de yurttaş değil miyiz?" sorusunu yönelten "Paris İşçileri ve Zanaatkarlarının Dilekçesi"nde ifade edildi. Bu durum ayrıca "Yoksul Nüfusun Şikayetleri"nde de ifade edildi. Burada açıkça şöyle deniyordu:

"*Elbette biz de 'üçüncü sınıf' arasında sayılıyor olmalıyız, ancak seçilmiş temsilciler arasında bizim sınıfımızdan tek bir kişi bile yok ve her şey sadece zenginlerin çıkarına yapılmış gibi görünüyor*".

Ücretli işçiler, burjuvazinin (ki bunlar ücret sömürücüleri ve vampirler olarak ilan edilir) kendi çıkarlarına karşıt çıkarları savunduğu gerekçesiyle, "dördüncü sınıf" olarak tanınmayı ve temsil edilmeyi talep ediyorlardı.

Dr. Marat, işçilerin hoşnutsuzluğunu 1789 baharında yayımlanan "*İnsan ve Yurttaş Haklarının Ana Hatları*" adlı eserinde dile getirdi. Burada Dr. Marat, evrensel oy hakkı (erkekler için), tüm vatandaşlar için eşit siyasi haklar ve seçmenleri tarafından temsilcilerin geri çağrılması talebinde bulunarak bir adım öne geçmişti. Dr. Marat, mülkiyetin kaldırılmasını değil, güvence altına alınmasını savunmasına rağmen, büyük mülkiyet farklılıklarının demokrasiyi tehlikeye attığını da belirtiyordu.

1789 FRANSIZ DEVRİMİ

Fransa'da Genel Meclis'in toplanmasıyla Devrimin ilk aşaması başladı. Kitlelerin baskısı altında "üçüncü sınıf" "Ulusal Meclis" olarak kuruldu. Soylular ve din adamları istemeden de olsa boyun eğmek zorunda kaldılar. Aynı zamanda, saray da karşı devrimci entrikalarına başladı ve bu entrikalar 14 Temmuz 1789'da nüfusun alt tabakası tarafından Bastille'in ele geçirilmesiyle sonuçlandı. Necker Hükumeti kuruldu ve 4 Ağustos 1784 gecesi feodal ayrıcalıkların kaldırılması ilan edildi.

Dr. Marat daha bu aşamada Devrimin doğasını anlamıştı. Sadece daha sonra gelecek karşı devrimin tehdit edici tehlikesini değil, aynı zamanda devrimin sadece burjuvazinin üst tabakasına, zenginlere fayda sağladığını, halk kitlelerine ise fayda sağlamadığını da anlamıştı. Bu nedenle Eylül 1789'un başlarında, ilk olarak *Publiciste Parisien* (12 Eylül 1789) adıyla yayımlanan ve adı 16 Eylül'de *L'Ami du Peuple* ("*Halkın Dostu*") olarak değiştirilen bir gazete kurdu. Belki de o zamanlar mantar gibi bitip, kısa sürede yiten birçok süreli yayının en önemlisi olan bu gazetede, Dr. Marat tek yazardı. *L'Ami du Peuple* Dr. Marat'ın ölümüne kadar yayına devam etti.

Başlangıçta Dr. Marat, kurulan burjuva hükumete ve Ulusal Meclis'e karşı muhalefete katılan ilk kişiydi ve bu sayede büyük ilgi çekmişti. Dr. Marat, ikinci bir Meclis (Senato) kurulması ve kraliyet veto yetkisi yoluyla halk egemenliğinin sınırlandırılması önerisine cesurca saldırıyordu. Ulusal Meclis'teki temsilcilerin görev sürelerinin şartlı olarak değerlendirilmesini talep ediyordu. Delegelerin görevlerini yerine getirmemesi durumunda, halkın onları geri çağırma ve yasalarını geçersiz ilan etme hakkına sahip olması gerektiğini savunuyordu.

Marat, ticaret burjuvazisinin Ulusal Meclisi kendi çıkarları için sömürmeye çalıştığını ve bu amaçla halka karşı taç, soylular ve kilise ile ittifak kurmaktan çekinmediğini belirtiyordu. Daha en başından itibaren, bu işte yer alan üçlü grubun, yani Necker, Mirabeau ve Lafayette'in faaliyetlerini ifşa etti. Tüm halk, "solcular" (Meclis'te "sol" sıralarda oturanlar) da dahil olmak üzere, bu adamların önünde diz çökmüş haldeyken bile, Dr. Marat, onların Devrime ihanetlerini, düşmana, kraliyet gücüne ve soylulara geçişlerini öngördü. Bunların daha sonra gerçekleşecekti. (Marat'ın Ulusa Çağrısı, "*Ulusa Çağrı*").

Dr. Marat, L'Ami du Peuple'da, Ulusal Meclis'in kamu ekonomisini iyileştirmek için hiçbir şey yapmadığını ilk kez yazdı:

"*Düşüncesiz insanlar... Neden sevinelim ki? ... Devlet ölüm döşeğinde, atölyeler boş, fabrikalar terk edilmiş, ticaret durmuş, maliye çökmüş...*".

Ulusal Meclis bu durumu düzeltmek için hiçbir şey yapmıyordu. Necker'in mali ve ekonomik politikası durumu daha da kötüleştiriyordu. İşçiler işsiz kalıyor ve açlık çekiyorlardı. Dr. Marat, 4 Ağustos'un "büyük fedakarlıklarının" birer yanılsama olduğunu fark eden ilk kişidir. Toprak hakları ve feodal haklar, "kamu yararı" için iptal edilmemiştir, sadece devredilebilirler ve bu durum yalnızca zenginler için pratik bir değere sahiptir.

Devrimi gerçekleştiren ve bundan hiçbir kazanç elde edemeyen yoksulların savunucusu olarak Dr. Marat'ın rolü, Devrimin ilerleyişinde daha da önem kazandı: Devrim, mülksüzlere oy hakkı vermedi, örgütlenme hakkını reddetti, asgari geçim hakkı tanımadı, işsizleri korkunç zorunlu çalışma kolonilerine doldurdu. Bu durum, işçileri Ulusal Muhafızlardan da dışlıyor ve bu muhafızlar yalnız zengin yurttaşlardan oluşan bir birlik haline geliyordu. Grev yapan veya daha iyi ücretler için gösteri yapan işçileri hapse atıyorlardı.

İŞÇİ SINIFI DEVRİMCİSİ MARAT

Dr. Marat, Fransız Devrimi içindeki sınıfsal farkları ilk fark eden ve dile getiren düşünürlerden biriydi. Ücretli işçilerin, çırakların ve küçük zanaatkarların yaşadığı sefaleti görerek, devrimin sadece siyasi haklar ile sınırlı kalamayacağını, ekonomik bir devrime de ihtiyaç duyduğunu savunuyordu. Devlet fahiş gıda fiyatlarına karşı mücadele etmeli, zenginlerin spekülasyonlarına karşı denetim yapmalı ve vergilerin adil bir şekilde tüm sınıflara yayılmasını (zenginlerden daha fazla alınmasını) sağlamakla yükümlü olmalıydı.

Devrimin gelişim sürecinde Dr. Marat'ın siyasi ve ekonomik görüşleri giderek daha netleşti, ufku genişledi. Dr. Marat, ulusal ve yerel aygıtın, halka düşman tüm unsurlardan temizlenmesini talep ediyor, şöyle sesleniyordu:

"*Bütün ... savcıları, avukatları, akademisyen profesörleri, mahkeme beylerini, saray mensuplarını... mali aracıları ve spekülatörleri Belediye binasından temizlemeliyiz*".

Dr. Marat, dar gelirlileri ve mülksüzleri zor durumda bırakan Necker'in mali politikasına karşı öfkeleniyor, enflasyon politikasına karşı polemik yürütüyordu:

"*Yoksul zanaatkarlar, yoksul işçiler, yoksul ücretli işçiler soyulacak mı... yirmi milyon insan dilenciliğe mi düşürülecek...*" sadece ulusun ve toplumun asalaklarına, mali spekülatörlere, vergi toplayanlara fayda sağlamak için mi?

Ocak 1790'da ve aynı yılın baharında Dr. Marat, Necker'in politikasının tahıl vurgunculuğuna ve kıtlığa yol açtığını, tüccarları ve zenginleri karşı devrime yardım edecek kadar kayırdığını gösteren büyük polemiklerini (*Necker'e Karşı İftira ve yeni Necker'e Karşı İftira*) yayınladı.

L'Ami du Peuple'da mülksüzlerin yanında olduğunu giderek daha kesin ve şiddetli bir şekilde ilan etmeye başladı. *Desmoulins'e Açık Mektup*'ta "*Hiçbir şeye sahip olmayanların her şeye sahip olanlardan talepleri*" ifadesini kullandı.

Mülksüzler için zenginlerle aynı siyasi ve maddi hakları, özellikle de ödenen vergi miktarına bakılmaksızın oy kullanma hakkını ve kitlelerin tüm temsil organlarında, devlette, ilde, belediyede temsilini talep ediyordu. Bu hak onlara verilmezse, Devrim, bunu *zorla* elde edene kadar devam edecektir diyor, tarihsel evrime dair derin bir kavrayış sergiliyordu:

"*Ayrıca, yasaların otoritesi ancak ulusların onlara boyun eğmeye hazır oldukları ölçüde geçerlidir. Eğer uluslar soyluların boyunduruğunu kırmayı başarmışlarsa, zenginlerin boyunduruğunu da kırabileceklerdir... Mülksüzler de özgürlük ve eşitlik ilkelerinden yararlanarak zenginleri ayrıcalıklarından ve ganimetlerinden mahrum bırakabileceklerdir, tıpkı 'üçüncü sınıfın' soyluların ayrıcalıklarını yok ettiği gibi*".

Dr. Marat daha yüksek ücretler, tüm kişi başı vergilerin ve tüketici vergilerinin kaldırılmasını, halka genel olarak ucuz ekmek sağlanmasını talep ediyordu.

L'ami du Peuple'ın ilk sayısının yayınlanmasından kısa bir süre sonra, Dr. Marat'ın gazetesinde saldırıya uğrayanlar, özellikle Belediye Başkanı Bailly, Ulusal Muhafız Komutanı Lafayette ve Hükumet, Chatelet Mahkemesi'ne başvurdu. Dr. Marat üç yıl boyunca "yasadışı" yaşamak ve çalışmak zorunda kaldı. Mahalle mahalle arandı. Aylarca nemli, karanlık mahzenlerde yaşamak zorunda kaldı, hatta kısa bir süreliğine İngiltere'ye kaçtı. Ancak enerjisi tükenmedi. Yazıları müsadere edildi, matbaaları imha edildi, Ulusal Meclis'e yazdığı sayısız mektup yakıldı. Birçok iftiraya maruz kaldı. Sağlığı ciddi şekilde etkilenmiş olmasına rağmen, kendisine uyku ve dinlenme

imkanı vermeden çalışmaya devam etti. Sadık sevgilisi Simonne Evrard, cesurca onun yanında durdu.

Bu arada, Fransız Devrimi yeni bir aşamaya girmişti. Kraliyet ailesinin Paris'e zorla taşınmasının ardından, karşı devrimci entrikalar ve karşı devrimci ayaklanma girişimleri dönemi geldi. Yine Dr. Marat, gerekirse başka yollarla, hatta diktatörlük ve terörist yollarla bile Devrimin korunmasını talep edenlerin başında yer alıyordu. 26 Temmuz 1790 tarihli bir el yazmasında halkın silahlandırılmasını, sarayın silahsızlandırılmasını ve karşı devrimin liderlerinin başlarının kesilmesini talep etti. Tutarlı bir demokrat olan Dr. Marat, terörün, Devrimi korumanın ve genişletmenin tek yolu olduğunu kabul ediyordu. Bu el yazmasının yayınlanmasından kısa bir süre sonra, Marat'ın görüşünün doğruluğu teyit edildi.

Ulusal Meclis ve Nancy'deki kraliyetçi subaylar, sadece Nancy garnizonunun yozlaşmış feodal askeri subaylara karşı protesto gösterisi düzenlemesi nedeniyle, binlerce can kaybına yol açan kanlı katliamların emrini verdiler.

Kısa süre sonra Fransa'nın etrafında fırtına kopmaya başladı. Kraliyet yanlıları Avrupa güçlerini harekete geçirdiler. Avrupa monarşilerinin devrimci Fransa'ya karşı kampanyası başladı. Kral, saray, Ulusal Meclis'in sağ kanadı, devrime karşı yabancı güçlerle iş birliği yaptı. Ulusal Meclis içindeki partiler daha keskin bir şekilde farklılaştı.

Kral başarısız bir kaçış girişiminde bulundu ve geride karşı devrimci bir manifesto bıraktı. Dr. Marat, kralın devrilmesini, sarayın dağıtılmasını istedi. Her şey boşunaydı... Karşı devrimci gruplar hala üstünlüğe sahipti. Hain kral kısa süre sonra tüm haklarına yeniden kavuştu. 1791 sonbaharında birkaç aylığına İngiltere'ye kaçmak zorunda kalan Dr. Marat, desteğini giderek daha çok toplumun alt tabakalarından alıyordu. “Üçüncü sınıf” içindeki sınıf çıkarlarının karşıtlığı konusunda zihinsel olarak daha net bir anlayışa sahip oldu. Devrimin ve siyasi ve sosyal ilerlemesinin güvencesi yalnızca nüfusun alt tabakaları tarafından sağlanabilirdi.

Ekim 1791 başlarında “Yasama Meclisi”, “Ulusal Meclis”in yerini aldı. Bu meclis, zenginlerin sahip olduğu ayrıcalıklı bir oy hakkı temelinde seçilmişti. Jirondenler Meclis üzerinde büyük bir etkiye sahipti. Şubat 1792'de Paris'e dönen Dr. Marat, ticaret burjuvazisinin çıkarlarını savunan Jirondenlerin kararsız fraksiyonuna karşı ifşa kampanyasına yeniden başladı. Ayrıca, Anayasal monarşiyi korumaya çalışan Anayasal Gruba da düşmanlık besliyordu.

Dr. Marat, “İkinci Anayasa da birincisinden daha az çürük değil” diye yazıyor, vurgunculuk, işsizlik, küçük burjuvaziye ve işçilere karşı genel düşmanca politika nedeniyle hoşnutsuzluğun en güçlü olduğu işçi kesimlerinde ajitasyon yapıyordu. Cordeliers'in *Sol Kulübü*'nde, kısa süre sonra da Jacobinler'de önemli bir rol oynadı. Yetkililer onu yenemedikleri için endişeleniyor ve öfkeleniyorlardı.

Dr Marat, ulusal ve toplumsal aygıtın kapsamlı bir şekilde yeniden düzenlenmesini talep ediyor, Cumhuriyetin kurulmasını istiyordu. Ancak yeni, gerçekten demokratik bir düzen, yalnızca güçle kurulabilirdi:

“*Gerçekten de ahlaki ilkeleri vaaz ederek yönetici sınıfın eğilimlerini ve alışkanlıklarını, davranışlarını ve tutkularını değiştirebileceğinize inanıyor musunuz?*”.

Yabancı güçlerle ittifak kuran saray, birbiri ardına sonuçsuz karşı devrimci girişimlerde bulundu ve sonunda Tuileries Sarayı 1792 Ağustos'unda basılarak, kral esir alındı. Cumhuriyet ilan edildi. Bu eylem, kitlelerin eylemiydi. Sosyal Konsey görevden alındı. Devrimci üyelerden oluşan yeni bir Sosyal Konseyi seçildi. Dr. Marat, kendi önerisiyle kurulan Kamu Güvenliği Komitesi'ne üye seçildi. Nihayet Dr. Marat, Devrimin üçüncü aşamasında kamuoyunda başkahraman olarak görünüyordu. Danton, Robespierre ve Marat, isyancı girişimlerin en tehlikeli elebaşlarını hızla ortadan kaldıran uçan mahkemenin kurulmasını sağladılar.

Ulusal Meclis feshedildi. Ulusal Konvansiyon toplandı. Dr. Marat, Konvansiyon üyesi oldu. Gazetesinin adını *Fransa Cumhuriyeti Gazetesi* olarak değiştirdi. Gazetenin başında basılı olan slogan şuydu:

“*Sefaletin azaltılması için zenginlerin mülkiyeti ortadan kaldırılmalıdır*”.

Bu slogan, Marat'ın Fransız Devrimi'nin bu aşamasındaki rolünün açık bir göstergesiydi.

Konvansiyonda, Jakobenler siyasi demokrasi taleplerini gerçekleştirmeyi başardılar. Jirondenler iktidarlarını korumak için bu tavizi verdiler, ancak boşuna! Dr. Marat, Jironden egemenliğine karşı mücadelesini sürdürdü. Jirondenlerin kararsızlığı ve karşı devrimle olan bağlantıları, devrimi taşrada tehlikeye atıyordu.

Jirondenler, Konvansiyon aracılığıyla Dr. Marat ve Robespierre aleyhinde bir iddianame hazırlamak istediler, fakat Konvansiyon bunu reddetti.

Dr. Marat, Jirondist hükumetin politikasının başlıca sorumlusu olduğu gıda karaborsacılığına karşı kampanya yürütüyordu. İşçilerin durumunu iyileştirmek için bir dizi önlem önerdi. Gazetesinde yağmalama olayları hakkında yazdığı militan bir makale, Jirondistleri aşırı derecede öfkelendirdi, ancak ona karşı harekete geçmeye cesaret edemediler.

Dr. Marat, Jirondistlerin "saygın burjuva politikasını" sürdürmesi ve ülkenin iç kesimlerindeki, özellikle La Vendee Eyaleti'ndeki karşı devrimci ayaklanmalara ve yurt dışından gelen büyük askeri müdahaleye ciddi bir direniş göstermemesi nedeniyle, şiddetle ortadan kaldırılmasını talep etti.

Jirondistler sonunda Dr. Marat'ı halkı "kışkırtma" suçlamasıyla yargılanmak üzere 24 Nisan 1793'te Devrim Mahkemesi'ne çıkarttılar, fakat Marat oybirliğiyle beraat etti ve neredeyse tüm halkın eşliğinde Paris sokaklarından zaferle evine götürüldü. Bu dava, Jirondistlerin çöküşünün başlangıcı oldu.

Dr. Marat, *Jakoben Kulübü*'nün başındaydı. Fransa'daki durum en kritik noktasına ulaşmıştı. Devrim büyük tehlike altındaydı. 1793 yılının Mayıs ayının son günlerinde, Paris'in tüm işçi sınıfı ayaklandı. 10 Haziran 1793'te Komünal Konsey ile birlikte ve Dr. Marat önderliğinde, genç Cumhuriyeti yıkımın eşiğine getiren politikaları nedeniyle Jironden liderlerinin tutuklanmasını sağladılar.

Konvansiyon şimdi, devrimin korunması için Marat'ın en önemli taleplerine uygun adımlar atmaya başlamıştı. Jakobenlerin ve Kamu Güvenliği Komitesi'nin yönetimi kuruldu. Konvansiyon birkaç ay içinde Cumhuriyeti içeride ve dışarıda korumayı başardı.

DEVRİMCİNİN ÖLÜMÜ

Marat Haziran başlarında ciddi şekilde hastalandı. Yıllardır katlanmak zorunda kaldığı korkunç yaşam koşulları şimdi ondan intikam alıyordu. Konvansiyonun oturumlarına katılamadı, ancak hasta yatağından her gün Konvansiyona mektuplar gönderdi.

Karşı devrimcilerin nefreti ve öfkesi Dr. Marat'a yönelmişti. Kraliyetçilerin fanatik yandaşları, muhalif bir hükumetin kurulduğu La Vendee'deki Caen'den, Charlotte Corday'ı Marat'ı öldürmesi

için Paris'e gönderdiler. Suikastçı, 13 Temmuz 1793'te çeşitli yanıltıcı beyanlarla Dr. Marat'ın odasına girmeyi başardı. Mustarip olduğu bir deri hastalığının gerektirdiği bir uygulama olan banyosunda oturan savunmasız Marat'ı bıçaklayarak öldürdü. Birkaç gün sonra suikastçı da başı kesilerek öldürüldü.

Hayatını "düşündüğü gibi yaşayan" Dr. Marat hiçbir mal varlığı bırakmadan öldü. Trajik ölümü, ona bağlı olan Paris halkının tamamını dehşete düşürdü. Artık halk arasında sağken olduğundan daha da popülerdi. Adı halka açık meydanlarda bir azizin adı gibi anıldı. Büstü tüm yurtsever derneklerde sergilendi ve Konvansiyon ona Pantheon'a defnedilme onurunu bahşetmek zorunda kaldı.

Dr. Marat'ın öldürülmesi Fransız Devrimi için ağır bir darbe oldu. Devrim, en iyi ve en açık fikirli düşünürünü kaybetti. Karşı devrim, Dr. Marat'ın hatırasını lekelemek için elinden gelen her şeyi yaptı. Pantheon'daki anıtını yıktı. Yazışmalarını ve yazılarının çoğunu yaktı. Adını çağrıştıran her resim, her yazıt (büyük ressam David'in bir eseri de dahil olmak üzere) yok edildi. Suikastçı Charlotte Corday "kahraman" ilan edildi.

MARAT'TA TOPLUMCU TIBBIN NÜVELERİ

Emekçi kitlelerin devrimci bir öncüsü Marat, sağlık alanında da "devrimci" bir tutuma sahipti. Henüz devrimci etkinliklere katılmadan önce, İngiltere'de ve Fransa'da hekimlik yapmıştı. 1770'lerde hekimlik yaptığı İngiltere'de yazdığı makalelerinde, "hastalıkları tedavi etmek bir insanlık görevidir" diyordu. Tıp bilgisini, çağdaşı birçok meslekdaşı gibi teorik bir akademik uğraş olarak değil, toplumun acılarını dindirecek bir silah olarak görüyordu.

Dr. Marat, hastalığı bireysel bir sorun değil, *toplumsal eşitsizliğin bir sonucu* olarak görüyordu. Yaşadığı dönemde yoksulların sağlık hizmetine erişimi neredeyse imkansızdı. Dr. Marat, halkın sağlığını korumanın devletin temel sorumluluklarından biri olduğunu savundu.

Dr. Marat, dönemin akademik tıp kurumlarına (Kraliyet Tıp Cemiyeti gibi) ve bu kurumların çevresinde toplanan "seçkinci" hekimlere karşı her zaman mesafeliydi. Onları, halkın sağlık sorunlarından kopuk, aristokrasiyle iş birliği içinde bir "ayrıcalıklı sınıf" olarak görüyordu. Tıbbi uzmanlık, "halktan saklanan bir gizem" olmaktan çıkarılıp, herkesin anlayabileceği ve ulaşabileceği bir kamu hizmetine dönüştürülmeliydi.

Fransız Devrimi başladığında 46 yaşında olan Dr. Marat artık hekimlik pratiğini bırakmıştı, ancak sorunlara "hekimlik" merceğinden bakmayı asla terk etmedi. Devrim meclislerinde sağlık hizmetlerinin nasıl organize edilmesi gerektiği konusunda tartışmalar yaşanırken, Dr. Marat kendi bildiği yöntemlerle (genelde radikal ve doğrudan çözümlerle) sistemin yeniden yapılandırılmasını destekledi. Halk odaklı bir sağlık düzenlemesini savundu. Sağlık, ancak toplumsal düzen adil bir şekilde kurulduğunda gerçek anlamda tesis edilebilirdi.

Ağustos 1789'da, Fransız Devrimi'nin en sıcak günlerinden birinde şöyle sesleniyordu:

"*Toplum, hiçbir mülkü olmayan ve emekleri ihtiyaçlarını ancak karşılayan üyelerine beslenme, giyinme, nezih bir konuta sahip olma, hastalık ve yaşlılık dönemlerinde güvence altında olma ve çocuklarını yetiştirecek imkanlara sahip olma fırsatını sunmalıdır*".

Dr. Jean-Paul Marat, Fransız Devrimi günlerinde, toplumun en yoksul kesimlerinin hayatta kalma hakkına, temel geçim kaynaklarına ve ekonomik adalete odaklanan bir "sosyal güvenlik" yaklaşımını savundu. 20. yüzyılda "sosyal devlet" olarak kavramlaştırılan "sosyal hak" düşüncesini ilk savunan düşünür oldu.

Marat, toplumun ve devletin, tüm yurttaşlara *yaşamlarını sürdürebilecekleri araçları sağlama yükümlülüğü* olduğunu savunuyordu. Marat'a göre bir toplumda mülkiyetin varlığı, yoksulların açlıktan ölmesi pahasına korunamazdı. Zenginlerin mal varlıklarının bir kısmı, yoksulların ve işçi sınıfının gereksinimlerini karşılamak üzere devlet tarafından kamulaştırılmalıydı. Marat'a göre "sosyal güvenlik", devletin cömertliği veya lütfu değil, toplumun bireye karşı bir borcuydu ve Halkın kendi gücüyle kazandığı bir hak olmalıydı.

Dr. Marat, yoksulluğu gidermenin tek yolunun *istihdam* olduğunu düşünüyordu. *L'Ami du Peuple* gazetesindeki yazılarında, devletin işsizler için iş imkanları yaratması gerektiğini savundu. Bu bağlamda, ulusal (kamusal) atölyelerin kurulması fikrini destekliyor, çalışamayacak durumda olanlar veya işsizler için bir tür "ulusal koruma" ve istihdam politikası talep ediyordu.

Marat'ın düşünceleri 1840'lı yıllarda toplumcu tıbbın kurucuları Friedrich Engels ve Rudolf Virchow'a, daha sonra 1871 Paris Komünü deneyiminde sağlık hizmetlerinin örgütlenmesine ışık tutacaktı. Marat'ın "*sağlığın sosyal belirleyicilerine*" vurgusu, Sovyetler Birliği'nde toplumcu bir sağlık hizmeti örgütleyen Semaşko ve arkadaşlarına esin kaynağı oldu.